



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Αθήνα 22 Νοεμβρίου 2007

Αριθ. Πρωτ...3684.....

Αριθ. Γρωφ. 16

Προς

Υπουργείο Δικαιοσύνης

Γεν.Δ/νση Νομ.Συντονισμού

και Ειδικών Δ.Νομικών Σχέσεων.

Δ/νση Απονομής Χάριτος και

Δ.Δικαστ.Συνεργασίας

Τμ.Δ.Δ.Συνεργ.σε Α.Υποθέσεις

Αθήνα

Θέμα: Παροχή πληροφοριών για τη νομική σχέση
Εισαγγελίας και Αστυνομίας.

Σχετ.1-Ρηματική Διακ.Πρεσβείας του Μεξικού GRE-

01309/07

2-100308/24-8-07 Δ/νση Απονομής Χ.Κ.Δ.ΔΣ της

ΕΛΑΣ

1-Σ' απάντηση του ερωτήματός σας σχετικά με την παροχή πληροφοριών στην Πρεσβεία αναφορικά με τις σχέσεις που διέπουν τις εισαγγελίες με την αστυνομία, τα νομικά θεμέλια της σχέσεως αυτής και τη σχετική βιβλιογραφία, σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα.

2-Αποστολή της ΕΛ.ΑΣ

Η Ελληνική Αστυνομία, κατά το άρθρο 8 του Ν.2800/00,"Αναδιάρθρωση υπηρεσιών Υπουργείου Δ.Τ, σύσταση Αρχηγείου ΕΛ.ΑΣ και άλλες διατάξεις", είναι Σώμα Ασφαλείας με τοπική αρμοδιότητα σε όλη την Επικράτεια, εκτός από τους χώρους για τους οποίους ειδικές διατάξεις προβλέπουν αρμοδιότητα του Λιμενικού Σώματος. Έχει ως αποστολή α) την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης και ευταξίας και της απρόσκοπτης κοινωνικής συμβίωσης των πολιτών, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης και τροχαίας, β) την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και την προστασία του κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος, στα πλαίσια της συνταγματικής τάξης, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας δημόσιας και κρατικής

ασφάλειας. Επίσης, συμμετέχει στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης που προκύπτει από θεομηνίες και ατυχήματα ή άλλες καταστροφές σε περίοδο ειρήνης ή πολέμου, σε συνεργασία με τις συναρμόδιες αρχές και υπηρεσίες, καθώς και στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας, σε συνεργασία με τις ένοπλες δυνάμεις.

Τέλος, κατά τη διάταξη του άρθρου 18 παρ.2 του Ν.1481/84 "Οργανισμός του Υπουργείου ΔΤ", οι υπηρεσίες του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης εκτελούν μόνο τα έργα που σχετίζονται με την αποστολή του, όπως την καθορίζει ο νόμος και ο εσωτερικός κανονισμός.

Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι η αποστολή της ΕΛ.ΑΣ διακρίνεται σε κύρια και επικουρική. Η κύρια ή προέχουσα αποστολή της ΕΛ.ΑΣ αναφέρεται στην κατοχύρωση της δημόσιας τάξης, στην προστασία της δημόσιας ασφάλειας και στην προστασία της κρατικής ασφάλειας, ενώ η επικουρική συνιστά βοηθητική των ενόπλων δυνάμεων αποστολή και ενεργοποιείται σε περίπτωση εμπόλεμης κυρίως κατάστασης. Αναλύεται δε στη συμμετοχή της στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης που προκύπτει από θεομηνίες και ατυχήματα ή

άλλες καταστροφές σε περίοδο ειρήνης ή πολέμου, σε συνεργασία με τις συναρμόδιες αρχές και υπηρεσίες, καθώς και στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας σε συνεργασία με τις ένοπλες δυνάμεις.

Η έννοια της δημόσιας ασφάλειας καλύπτει τη διατήρηση της ακεραιότητας της ζωής, της υγείας, της ελευθερίας, της τιμής και της περιουσίας του ατόμου, καθώς και τη διαφύλαξη της υπόστασης και της λειτουργίας του κράτους και των υπηρεσιών του.

Με τον όρο δημόσια ασφάλεια, όπως αυτός αναφέρεται στο άρθρο 1 του Ν.2800/00 "για την αποστολή του Υπουργείου Δ.Τ", νοείται βασικά η πρόσληψη και καταστολή του εγκλήματος και η προστασία των ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων των πολιτών.

Η πρόληψη και η καταστολή του εγκλήματος αποτελεί το θεμελιώδες παραδοσιακό καθήκον της αστυνομίας. Η αστυνομική νομοθεσία διακρίνει σαφώς δυο όψεις του παραπάνω καθήκοντος, την προληπτική και την κατασταλτική.

Η προληπτική λειτουργία της ΕΛ.ΑΣ αποσκοπεί στην πρόληψη των αξιόποινων πράξεων και δυστυχημάτων και την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης, ευταξίας και

απρόσκοπτης κοινωνικής συμβίωσης των πολιτών. Στα πλαίσια της προληπτικής αποστολής της η ΕΛ.ΑΣ α) Ενεργεί σωματικές έρευνες προσώπων, χώρων προσιτών στο κοινό, καθώς και μεταφορικών μέσων και μεταφερόμενων αντικειμένων. β) Προστατεύει τους ανήλικους και άλλα πρόσωπα που μπορεί εύκολα να καταστούν θύματα εγκληματικών πράξεων. γ) Επιτηρεί τους επαίτες, αλήτες, υπόπτους και καταδικασμένους στο παρελθόν για εγκληματική δραστηριότητα. δ) Επιτηρεί τα δημόσια κέντρα και τα ύποπτα μεταφορικά μέσα, ε) Εφαρμόζει τη νομοθεσία για την οπλοφορία και την κατοχή, κατασκευή, διάθεση και μεταφορά όπλων, εκρηκτικών υλών και εκρηκτικών μηχανημάτων. στ) Επιτηρεί τα αεροδρόμια και τους σταθμούς λεωφορείων και σιδηροδρόμων. ζ) Παρίσταται στα δημόσια θεάματα και τις αθλητικές εκδηλώσεις. Και η) παρίσταται σε εκθέσεις, εορτές, πανηγύρεις και αγορές.[άρθρο 93 του Π.Δ.141/91, "Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές ενέργειες του προσωπικού του Υπουργείου Δ.Τ. και θέματα οργάνωσης του Υπουργείου"].

Η κατασταλτική λειτουργία της εκδηλώνεται σε περιπτώσεις τέλεσης ή απόπειρας τέλεσης αξιόποινων

πράξεων, είτε ως δικαστική προανάκριση, είτε ως καταδιωκτική ενέργεια και αποσκοπεί στη ματαίωση των αξιόποινων πράξεων ή τον περιορισμό των δυσμενών συνεπειών τους, την εξιχνίαση των τελουμένων εγκλημάτων, την ανακάλυψη και σύλληψη των δραστών και την ανεύρεση και κατάσχεση των πειστηρίων και των προϊόντων του εγκλήματος.

Στα πλαίσια της κατασταλτικής αποστολής της

α) Επιλαμβάνεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΠΔ για τη βεβαίωση του εγκλήματος, τη συλλογή των αποδείξεων και πειστηρίων, την αναζήτηση και σύλληψη του δράστη και την παράδοσή του στην αρμόδια δικαστική αρχή. Προς τούτο δύναται να προσκαλεί και προσάγει για εξέταση στα αστυνομικά καταστήματα τα άτομα, για τα οποία υπάρχουν σοβαρές υπόνοιες ότι ενέχονται στη διάπραξη του εγκλήματος, ενεργεί έρευνες για τους ανωτέρω σκοπούς και γενικά συλλέγει κάθε πληροφορία που έχει στη διάθεσή της για την τέλεση αξιόποινης πράξης, ενεργεί εξακριβώσεις και ειδοποιεί τον αρμόδιο εισαγγελέα.[άρθρα 93-95 ΠΔ.14191 "Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές

ενέργειες του προσωπικού του Υπουργείου ΔΤ.και θέματα οργάνωσης υπηρεσιών"].

Οι αστυνομικοί που έχουν την ιδιότητα του γενικού προανακριτικού υπαλλήλου ενεργούν προανάκριση για όλα τα εγκλήματα κατά κανόνα μετά από έγγραφη παραγγελία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών.[άρθρο 33 ΚΠΔ]. Κατ' εξαίρεση όμως, εάν πρόκειται για αυτόφωρο έγκλημα ή εάν απειλείται κίνδυνος από την αναβολή, οφείλουν να ενεργήσουν προανάκριση και χωρίς έγγραφη παραγγελία του αρμόδιου εισαγγελέα.[άρθρο 243 ΚΠΔ].

Καθήκοντα γενικού προανακριτικού υπαλλήλου, εκτός από τους υπαξιωματικούς και τους αξιωματικούς του Λιμενικού Σώματος,[άρθρο 159 του ΝΔ.187/73,ΚΔΝΔ], ασκούν οι αστυνομικοί υπάλληλοι που έχουν βαθμό τουλάχιστον αρχιφύλακα [άρθρο 33 ΚΠΔ] και οι απόφοιτοι της Σχολής Αστυφυλάκων, εφόσον κατετάγησαν με βάση το σύστημα των γενικών εξετάσεων.[άρθρο 3 παρ.3 του Ν.2226/94-"Εισαγωγή στις Σχολές της Αστυνομικής Ακαδημίας κλπ.].

β) Για τα εγκλήματα, των οποίων οι δράστες δεν ανακαλύφθηκαν, συνεχίζει τις έρευνες για την

ανακάλυψή τους, και μετά την υποβολή της σχετικής δικογραφίας.

γ) Οι αρμόδιοι για τη διενέργεια της προανάκρισης υποχρεούνται να σπεύδουν στον τόπο του εγκλήματος για να επισημαίνουν και να εξασφαλίζουν, με άμεση επέμβασή τους, τα υποκείμενα σε αλλοίωση ή εξαφάνιση στοιχεία, τα οποία μπορούν να τους οδηγήσουν στην εξιχνίαση του εγκλήματος και την ανακάλυψη του δράστη.

δ) Οι αστυνομικοί που φθάνουν πρώτοι στον τόπο του εγκλήματος οφείλουν να διατηρήσουν ανέπαφο τον τόπο του εγκλήματος.[άρθρο 95 του Π.Δ.141/91, "Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές ενέργειες του προσωπικού του Υπουργείου Δ.Τ. και θέματα οργάνωσης του Υπουργείου"].

3-Χαρακτήρας της ΕΛ.ΑΣ

1. Η Ελληνική Αστυνομία αποτελεί ιδιαίτερο ένοπλο Σώμα Ασφάλειας και λειτουργεί με τους δικούς της οργανικούς νόμους. Για την εκτέλεση της αποστολής της εφοδιάζεται με τα αναγκαία μέσα και εξοπλισμό. Το αστυνομικό προσωπικό της έχει ιδιαίτερη ιεραρχία,

αντίστοιχη της στρατιωτικής, και δικούς του κανόνες πειθαρχίας και δεν εφαρμόζονται στο προσωπικό αυτό οι διατάξεις που αφορούν τους δημόσιους πολιτικούς υπαλλήλους.[άρθρο 9 του Ν.2800/00].

Από το χαρακτήρα της ΕΛ.ΑΣ ως ιδιαίτερου ένοπλου σώματος προκύπτουν για το προσωπικό της οι εξής συνέπειες:

Πρώτο, δεν εφαρμόζεται σ' αυτό οι διατάξεις του ΣΠΚ και επομένως οι αστυνομικοί δωσιδικούν στα κοινά ποινικά δικαστήρια.

Δεύτερο, δεν απολαμβάνει το προνόμιο της μονιμότητας, το οποίο απολαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι,[άρθρα 103 Σ,39 ν.3528/07,ΣΤΕ Ολομ.1649/87].Και

τρίτο, έχει καθήκον να εκτελεί χωρίς αντιλογία τις διαταγές των προϊσταμένων του, χωρίς να έχει δικαίωμα να προβάλλει την ένσταση της αντισυνταγματικότητας ή του παράνομου της εντολής, δικαίωμα που επιφυλάσσεται στους δημόσιους υπαλλήλους. [άρθρο 25 Ν.3528/07].

4-Ο διπλός λειτουργικός ρόλος της ΕΛ.ΑΣ.

Από το πλέγμα των διατάξεων που διέπουν τη λειτουργία της, η αστυνομία ως δημόσια υπηρεσία διακρίνεται σε δικαστική και διοικητική.

Η δικαστική αστυνομία ασκείται από μία διακριτή κατηγορία αστυνομικών οργάνων, τα οποία έχουν ως αποστολή τη συνδρομή προς τα όργανα της δικαστικής λειτουργίας για την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, δηλ. την ανακάλυψη του δράστη, τη σύλληψη και την παράδοση των ενόχων για αξιόποινες πράξεις. Δικαστική αστυνομία ασκούν οι γενικοί προανακριτικοί υπάλληλοι,[άρθρα 33 ΚΠΔ και 2 παρ.3 Ν.2226/94] και οι δημόσιοι κατήγοροι.[άρθρο 16 Ν.2800/00].

Αντίθετα, η διοικητική αστυνομία κινείται και ενεργεί έξω από τη σφαίρα της ποινικής δικαιοδοσίας της Πολιτείας. Ασκεί προληπτικό κατά βάση έργο και έχει ως αποστολή τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης και την πρόληψη του εγκλήματος, συχνά μέσω αστυνομικών επεμβάσεων και επιβολής περιορισμών στις ατομικές ελευθερίες.[Ζ. Παπαϊωάννου, Αστυνομικό δίκαιο, 2004 σελ.4].

Κριτήριο της διακρίσεως της αστυνομικής δράσης ως προληπτικής ή κατασταλτικής αποτελεί η τέλεση

οποιοδήποτε εγκλήματος. Η αστυνομική δράση που γίνεται πριν από την τέλεση οποιουδήποτε εγκλήματος χαρακτηρίζεται ως προληπτική, ενώ η αστυνομική δράση που διεξάγεται μετά την τέλεση του εγκλήματος ή ενόψει συγκεκριμένης υπόνοιας τέλεσης εγκλήματος και συνεπώς γίνεται προς εξυπηρέτηση δικονομικών σκοπών, όπως για την εξιχνίαση του εγκλήματος, την ανακάλυψη και την σύλληψη του δράστη, την ανεύρεση και κατάσχεση των πειστηρίων κλπ., χαρακτηρίζεται ως κατασταλτική.

Η διάκριση της αστυνομίας σε δικαστική και διοικητική είναι σημαντική όχι μόνο για λόγους συστηματικούς, αλλά και από πρακτική άποψη για τον κύριο λόγο ότι η μεν πρώτη υπάγεται στη δικαστική εξουσία, ενώ η δεύτερη στη Διοίκηση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η Διοίκηση και ο διοικητικός δικαστής να έχουν εξουσία ελέγχου μόνο στη διοικητική αστυνομία, χωρίς να μπορούν να επέμβουν στη δράση και τη λειτουργία της δικαστικής αστυνομίας. [Αστυνομικό δίκαιο. Ζ. Παπαϊωάννου 2004 σελ.6].

5-Εποπτεία και έλεγχος της αστυνομικής δράσης της ΕΛ.ΑΣ από τον Εισαγγελέα.

Η Εισαγγελία είναι δικαστική αρχή, ανεξάρτητη από τα δικαστήρια και την εκτελεστική λειτουργία. Δρα ενιαία και αδιαίρετα και έχει ως αποστολή την τήρηση της νομιμότητας, την προστασία του πολίτη και τη διαφύλαξη των κανόνων της δημόσιας τάξης.[άρθρο 24 παρ.1,2 Ν.1756/88 ΚΟΔΚΚΔΛ]. Στην αρμοδιότητα του εισαγγελέα υπάγεται: α) η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, β) η άσκηση της ποινικής δίωξης, γ) η διεύθυνση της προανάκρισης, δ) η εποπτεία και ο έλεγχος των αστυνομικών αρχών αναφορικά με την πρόληψη και τη δίωξη εγκλημάτων, στ) η άσκηση των ενδίκων μέσων, ζ) η εκτέλεση των ποινικών αποφάσεων και η παροχή συνδρομής για την εκτέλεση εκτελεστών τίτλων, η) η εποπτεία και ο έλεγχος των σωφρονιστικών καταστημάτων, και θ) ο έλεγχος των δημοσίων κατηγορών, των συμβολαιογράφων, των φυλάκων μεταγραφών, υποθηκών, νηολογίων, κτηματολογίων, υποθηκολογίων πλοίων και αεροσκαφών, των ληξιάρχων και των υπαλλήλων, επιμελητών και άμισθων

δικαστικών επιμελητών.[άρθρο 25 παρ.1 Ν.1756/88 του ΚΟΔΚΚΔΛ].

Κατά το άρθρο 9 παρ.1 του Ν.1756/88 [ΚΟΔΚΚΔΛ], τα όργανα που ασκούν γενικά ή ειδικά αστυνομικά καθήκοντα υποχρεούνται: α) να εκτελούν αμέσως και απροφασίστως τις παραγγελίες των δικαστικών αρχών και να παρέχουν τη βοήθειά τους σ' αυτές. Ωσαύτως, κατά το άρθρο 13 του ΚΠΔ, οι αστυνομικές αρχές οφείλουν να εκτελούν χωρίς καμία χρονοτριβή τις παραγγελίες των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών. Σε περίπτωση ανάγκης οι δικαστικές και οι εισαγγελικές αρχές έχουν το δικαίωμα να ζητούν τη βοήθεια της αστυνομίας, ακόμη και τη βοήθεια της ένοπλης δύναμης, απευθείας και χωρίς τη μεσολάβηση των προϊσταμένων τους. Ο κανόνας αυτός επαναλαμβάνεται στο άρθρο 9 παρ.1 στοιχ. α του ΚΟΔΚΔΛ. [Ν.1756/87], το οποίο, ως προς την υποχρέωση της βοήθειας, δεν απαιτεί να συντρέχει περίπτωση ανάγκης. Από το πλέγμα των κανόνων αυτών, στους οποίους παραπέμπει ρητώς και το άρθρο 18 παρ.1 του Ν.1481/84 "Οργανισμός του Υπ.Δ.Τ", προβάλλει εναργής ο ρόλος του αστυνομικού παράγοντα στο χώρο της ποινικής δικαιοσύνης, ως

επικουρικού οργάνου στην επιτέλεση της αποστολής της.

Ο εισαγγελέας έχει δικαίωμα να δίνει στην αστυνομία δεσμευτικές εντολές και οδηγίες σχετικές με την πρόληψη ή τη δίωξη και την προανάκριση συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων. [Π. Δημόπουλος, Εισαγγελέας ΑΠ. σε εισήγ. κατά τη Διάσκεψη Προέδρων και Εισαγγελέων Ανωτάτων Δικαστηρίων των Κρατών-μελών της ΕΕ. Στολχόμη 14-5-98, ΠΧΡ.99/91].

6-Βιβλιογραφία

Όσον αφορά το θέμα της σχετικής βιβλιογραφίας, προτείνουμε τα κατωτέρω πρόσφατα συγγράμματα, τα οποία περιέχουν αδρομερή ανάλυση της αρμοδιότητας της ΕΛΛΑΣ και τη σχέση της με τις δικαστικές αρχές :

1) Ζωής Παπαιωάννου. "ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, Η λειτουργική αρμοδιότητα του αστυνομικού προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας- έννοια, περιεχόμενο, όρια" από τον Σάκκουλα. (Αθήνα- Θεσσαλονίκη), Ιπποκράτους 23.

2)της ίδιας, "Ελληνική Αστυνομία & Λοιποί Φορείς Άσκησης Αστυνόμευσης". - Βασικά Νομοθετήματα, από τον Α. Σάκκουλα, Ασκληπιού 46.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου



Φώτιος Μακρής

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1-Κυρίους Εισαγγελείς Εφετών του Κράτους
Παρακαλούμενους να κοινοποιήσουν τούτο και στους
Εισαγγελείς Πρωτοδικών των περιφερειών τους.

2-Αρχηγείο Αστυνομίας
Κλάδο Διοικητικού
Δ/νση Οργάν-Νομοθεσίας
Π. Κανελλοπούλου 4 - 101 77 ΑΘΗΝΑ

Προκειμένου να λάβουν γνώση του παρόντος ενόψει
του γενικότερου ενδιαφέροντος θέματος των σχέσεων των
Εισαγγελέων και της Αστυνομίας που διαπραγματεύεται.